

Dôvodová správa

I. Všeobecná časť

Rozpočty vyšších územných celkov, miest a obcí sú súčasťou rozpočtu verejnej správy a rovnako výsledky hospodárenia regionálnej a komunálnej samosprávy sú súčasťou výsledkov rozpočtového hospodárenia Slovenskej republiky. Rozpočet samosprávneho kraja je základným nástrojom finančného hospodárenia. Riadi sa ním financovanie úloh a funkcií v príslušnom rozpočtovom roku a výhľadovo aj na obdobie ďalších dvoch rokov, nakoľko v súlade so zákonom č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa rozpočet samosprávneho kraja zostavuje na obdobie troch rokov. Pritom rozpočet na príslušný rozpočtový rok má záväzný charakter a rozpočet na nasledujúce dva roky má charakter informatívny. Rozpočet samosprávneho kraja sa zostavuje aj ako programový rozpočet, čím sa zvyšuje jeho informačná hodnota.

II. Osobitná časť

Návrh Rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025 je zostavený v súlade s platnými, vládou a parlamentom schválenými legislatívnymi predpismi. Jeho cieľom je zabezpečiť výkon samosprávnych kompetencií vo všetkých oblastiach stanovených zákonom č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov a naďalej pokračovať v konsolidácii verejných financií v zmysle pravidiel rozpočtovej zodpovednosti. Návrh rozpočtu obsahuje vlastné finančné prostriedky samosprávneho kraja, ktorými sa zabezpečuje financovanie originálnych kompetencií v zmysle platnej legislatívy, dotácie zo štátneho rozpočtu na prenesený výkon štátnej správy v oblasti Vzdelávania, ďalej finančné prostriedky rozpočtových organizácií taxatívne vymedzené novelou zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, v minulosti označované tiež ako mimorozpočtové prostriedky a finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ a zo štátneho rozpočtu na implementáciu projektov realizovaných v rámci jednotlivých operačných programov Partnerskej dohody 2014 - 2020 systémom predfinancovania. Prvýkrát sú súčasťou návrhu rozpočtu na rok 2023 okrem zdrojov z Európskych štrukturálnych investičných fondov aj zdroje Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky. Plán obnovy a odolnosti je spoločnou reakciou krajín Európskej únie na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie COVID - 19. Jeho hlavným cieľom je podporiť reformy a investície, ktoré Slovensku umožnia začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru Európskej únie.

Faktory ovplyvňujúce rozpočet príjmov:

Celkové príjmy Trenčianskeho samosprávneho kraja sú pre rozpočtový rok 2023 plánované v objeme 285 174 tis. eur, z toho bežné príjmy sú rozpočtované v objeme 193 224 tis. eur a kapitálové príjmy v objeme 91 950 tis. eur.

V príjmovej časti bežného rozpočtu je v hlavnej kategórii 100 premietnutý predpokladaný vývoj plnenia daňových príjmov, ktoré budú aj v roku 2023 rozhodujúcim zdrojom financovania potrieb regiónu. Pri ich plánovaní vychádzal Trenčiansky samosprávny kraj, tak ako po minulé roky, zo septembrovej prognózy poradného orgánu Ministerstva financií Slovenskej republiky - Výboru pre daňové

prognózy, ktorá predpovedá na rok 2023 plnenie výnosu dane z príjmov na úrovni 119 395 tis. eur. Trenčiansky samosprávny kraj prijal rovnako ako v minulom období z princípu opatrnosti alternatívu rozpočtovania nižšieho objemu výnosu ako je jeho plánovaná prognóza, t.j. objem 119 300 tis. eur. Totiž aj napriek vcelku pozitívnemu ekonomickému vývoju v prvej polovici roka 2022 a odhadovanému rastu na úrovni 1,9 %, slovenská ekonomika v závere roka zvolní a predpokladá sa, že v roku 2023 porastie tempom len o 0,6 až 0,9 %. Pre informáciu uvádzame, že v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka dosahuje plánovaný objem výnosu dane z príjmov fyzických osôb pre rozpočtový rok 2023 medziročný nárast o 11 300 tis. eur.

V oblasti bežných nedaňových príjmov, t.j. v hlavnej kategórii 200 je plánovaný celkový objem prostriedkov vo výške 12 574 tis. eur, čo v porovnaní s predchádzajúcim rozpočtovým obdobím predstavuje medziročný nárast približne o 1 626 tis. eur. Tento je výsledkom hlavne:

- poklesu nedaňových príjmov plánovaných na Úrade TSK, a to medziročne približne o 162 tis. eur, hlavne v rámci ekonomickej podpoložky 212 003 Príjem z prenajatých budov, priestorov a objektov a v rámci ekonomickej podpoložky 292 017 Ostatné príjmy – z vratiek, a to v podobe zrefundovaných finančných prostriedkov za projekty OvZP financované v minulom období v rámci Operačného programu Interreg V-A SR-ČR z vlastných zdrojov TSK a
- nárastu nedaňových príjmov u rozpočtových organizácií na úseku Vzdelávania a Sociálneho zabezpečenia v úhrne o približne 1 788 tis. eur.

Súčasťou rozpočtu bežných príjmov Trenčianskeho samosprávneho kraja je v rámci hlavnej kategórie 300 Granty a transfery každoročne plánovaný objem finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu, určený na úhradu nákladov spojených s preneseným výkonom štátnej správy na úseku Vzdelávania. Pre rozpočtový rok 2023 je táto účelovo určená dotácia zo štátneho rozpočtu plánovaná v objeme 58 547 tis. eur, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje nárast o takmer 8 212 tis. eur. Je v ňom premietnuté 3 % - né zvýšenie základnej stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme účinné od 1. júla 2022 v zmysle Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na rok 2022, ako aj zvýšenie platových taríf pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov od 1. januára 2023 o 10 % a následne od 1. septembra 2023 o ďalších 12 %. Účelová dotácia zo štátneho rozpočtu na prenesené kompetencie býva poskytovateľom stanovená pravidelne na základe počtu žiakov v jednotlivých typoch škôl v danom školskom roku a na základe výšky normatívu na jedného žiaka v zmysle zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pre školský rok 2023/2024 však Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky nezohľadnilo v návrhu rozpočtu normatívnych bežných výdavkov tak výrazný nárast cien energií, tovarov a služieb, na základe čoho vyčíslil Trenčiansky samosprávny kraj objem chýbajúcich normatívnych finančných prostriedkov pre rozpočtový rok 2023 približne na úrovni 1 842 tis. eur.

Návrh Rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025 obsahuje opäť, tak ako v predchádzajúcom roku maximálne možné zrealnenie rozpočtovaného objemu príjmov v rámci ekonomickej kategórie 230 Kapitálové príjmy. Trenčiansky samosprávny kraj disponuje aj pre rozpočtový rok 2023 prebytočným nehnuteľným majetkom, s ktorým sa v rámci koncepcie rozvoja jednotlivých oddielov neuvažuje. Jeho odpredaj sa predpokladá na úrovni roku 2022, t.j. v objeme 900 tis. eur.

Plnenie kapitálových príjmov Trenčianskeho samosprávneho kraja by mal v rozpočtovom roku 2023 pozitívne ovplyvniť aj proces implementácie investičných projektov čerpaných zo štrukturálnych a investičných fondov Európskej únie a zo štátneho rozpočtu. Za týmto účelom je súčasťou plánovaných tuzemských kapitálových grantov a transferov objem prostriedkov vo výške takmer 91 003 tis. eur. V porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka ide o výrazný medziročný nárast na úrovni takmer 56 032 tis. eur. Tento je reakciou na vyhlásenie posledných výziev z Integrovaného regionálneho operačného programu a výziev financovaných z dodatočných alokácií zo zdrojov REACT EU. Navyše je tu skutočnosť, že rok 2023 je posledným rokom aktuálneho programového obdobia. No a napokon je dôvodom medziročného nárastu kapitálových príjmov aj to, že Trenčiansky samosprávny kraj plánuje v rozpočtovom roku 2023 využiť prvýkrát aj zdroje Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

Faktory ovplyvňujúce rozpočet výdavkov:

Kvantifikácia návrhu rozpočtu výdavkov Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025 v celkovom objeme 285 698 tis. eur zohľadňuje prirodzené zdrojové možnosti v oblasti príjmov a pre rozpočtový rok 2023 stanovuje v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka o takmer 74 317 tis. eur vyšší objem rozpočtovaných výdavkov, z toho rozpočet bežných výdavkov v objeme 173 867 tis. eur predstavuje z hľadiska medziročného porovnania zvýšenie o 16 303 tis. eur a rozpočet kapitálových výdavkov plánovaný v celkovom objeme 111 831 tis. eur predstavuje v medziročnom porovnaní zvýšenie až o 58 014 tis. eur.

Zvýšený objem rozpočtovaných bežných výdavkov zohľadňuje hlavne:

- valorizáciu platových taríf zamestnancov verejnej správy od 1.1.2023 v zmysle Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov na obdobie 1.1.2023 – 31.8.2024. Základná stupnica platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme sa zvýši od 1. januára 2023 o 7% a od 1. septembra 2023 o ďalších 10%,
- nárast európskych cien plynu a elektriny. V tejto súvislosti uvádzame, že Trenčiansky samosprávny kraj ukončil zmluvný vzťah na dodávku elektrickej energie a zemného plynu k termínu 31.12.2021, t. j. pred vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine a následne na základe verejného obstarávania vstúpil do nového trojročného zmluvného vzťahu s úspešným uchádzačom - Slovenský plynárenský priemysel, a. s., avšak s podstatne vyššími cenami,
- zvýšenie rozpočtu bežných výdavkov určených na financovanie originálnych kompetencií na úseku Dopravy v úhrne o 1 323 tis. eur, z toho medziročné zvýšenie o 4 000 tis. eur sa dotýka úhrady náhrady predpokladanej straty pre zmluvných dopravcov v prímestskej autobusovej doprave. Naproti tomu medziročný pokles v objeme 2 677 tis. eur je plánovaný pre príspevkovú organizáciu SC TSK. Ten je výsledkom zvýšených výdavkov súvisiacich s valorizáciou tarifných plátov zamestnancov verejnej správy, s výrazným rastom cien energií a od toho sa odvíjajúcich cien materiálov a služieb a na druhej strane s plánovaním približne o polovicu nižšieho objemu na súvislé opravy ciest II. a III. triedy TSK dodávateľským spôsobom,

- ďalej nárast bežných výdavkov v rámci originálnych kompetencií na úseku Vzdelávania približne o 489 tis. eur, ktorý pokrýva nielen už spomínané zvýšenie cien energií a valorizáciu platových taríf pedagogických a nepedagogických zamestnancov ale aj výdavky súvisiace s pokračovaním projektového zámeru rozbehnutého na dvoch stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK ešte v roku 2021, a to pod názvom "Nákladný automobil do škôl". Objem rozpočtových prostriedkov vyčlenený na tento účel predstavuje tentokrát výšku približne 331 tis. eur,

- nárast bežných výdavkov určených na financovanie originálnych kompetencií na úseku Sociálneho zabezpečenia takmer o 3 506 tis. eur, a to hlavne z titulu spomínaného schváleného zvýšenia tarifných plátov zamestnancov vo verejnej správe od 1.1.2023 a následne od 1.9.2023, ďalej z titulu rastu cien energetických surovín, čo sa automaticky premieta aj do rastu cien za dodávku tovarov a služieb, ako aj v dôsledku reprofilizácie kapacít domovov sociálnych služieb v prospech špecializovaných zariadení na základe zvýšeného dopytu po sociálnej službe poskytovanej v špecializovaných zariadeniach

- a napokon o približne 1 794 tis. eur vyšší objem finančných prostriedkov plánovaný na Úrade TSK, z toho približne 845 tis. eur tvorí medziročný nárast bežných výdavkov na projektové aktivity realizované v rámci štrukturálnych fondov EÚ. Pre rozpočtový rok 2023 plánuje Trenčiansky samosprávny kraj na implementáciu neinvestičných projektov objem prostriedkov v celkovej výške 5 683 tis. eur.

Čerpanie *kapitálových výdavkov* predpokladá Trenčiansky samosprávny kraj vo výške približne 111 831 tis. eur. Z uvedeného objemu je približne 105 200 tis. eur vyčlenených na implementáciu projektov financovaných či už systémom predfinancovania zo štátneho rozpočtu a z Európskych štrukturálnych investičných fondov v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu a Operačného programu Integrovaná infraštruktúra alebo systémom vopred poskytnutých zálohových platieb, ako to je v prípade využitia zdrojov z Finančného mechanizmu EHP a Nórska (EEA Grants). Systém financovania prostredníctvom vopred poskytnutých záloh je plánovaný aj pre projekty, na realizáciu ktorých budú v rozpočtovom roku 2023 prvýkrát využité už spomínané zdroje z Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že pomerne vysoký objem rozpočtovaných výdavkov v rámci kapitálového rozpočtu na rok 2023 je odzrkadlením naakumulovania projektových zámerov Trenčianskeho samosprávneho kraja od začiatku zahájenia nového programového obdobia. Rozpočtový rok 2023 je totiž posledným rokom aktuálneho programového obdobia a všetky projekty financované s príspevkom z Európskych štrukturálnych investičných fondov musia byť zrealizované do 31.12.2023 bez ohľadu na to, kedy boli schválené. Vzhľadom na túto skutočnosť je maximálne možný objem vlastných zdrojov TSK smerovaný na dokončenie projektových aktivít a len obmedzená časť, konkrétne objem 6 631 tis. eur je vyčlenený na realizáciu investičných akcií v rámci Úradu TSK a jednotlivých oddielov. Treba zdôrazniť, že ide hlavne o investície, ktoré sa z rôznych dôvodov podarilo zrealizovať v predchádzajúcom rozpočtovom roku 2022 len čiastočne. Zo spomínaného objemu 6 631 tis. eur je najväčší objem, a to 3 461 tis. eur smerovaný do oblasti Zdravotníctva, kde je prioritou vybudovanie nového OAİM v NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach a rekonštrukcia pôrodnej sály v NsP Považská Bystrica. Nezanedbateľná časť objemu kapitálových výdavkov vo výške 1 558 tis. eur je plánovaná aj pre oblasť Dopravy, konkrétne pre príspevkovú organizáciu SC TSK, pritom takmer 82,5 %, t. j. objem 1 286 tis. eur je vyčlenený

na sanáciu starého mostného objektu a realizáciu nového mostného objektu cez Vážsky kanál v Ilave, ako aj na rekonštrukciu mostných objektov ponad potok Stanák a ponad rieku Nitra v obci Nedožery – Brezany.

Návrh Rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023 – 2025 je zostavený ako vyrovnaný. Bežný rozpočet pre rok 2023 tvorí prebytok v celkovom objeme 19 357 tis. eur, kapitálový rozpočet tvorí schodok v celkovom objeme 19 881 tis. eur. Finančné operácie, ktorými sa vykonávajú prevody prostriedkov peňažných fondov a realizujú sa návratné zdroje financovania a ich splácanie sú svojím objemom 524 tis. eur tiež prebytkové a spolu s prebytkom bežného rozpočtu vykrývajú schodok kapitálového rozpočtu.

Súčasťou predkladaného Návrhu Rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025 je aj Programový rozpočet Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025, ktorý je odrazom výdavkovej časti rozpočtu. Je zostavený v programovej štruktúre, obsahuje 11 programov členených na podprogramy a prvky, ktoré zohľadňujú zámery a ciele Trenčianskeho samosprávneho kraja. Povinnosť zostavovania klasického a programového rozpočtu pre vyššie územné celky vyplýva zo zákona č.583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V súlade s ustanovením § 19e ods. 1 písm. c) zákona NR SR č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov bol Návrh Rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025 predložený Útvaru hlavného kontrolóra TSK za účelom vypracovania odborného stanoviska k návrhu rozpočtu pred jeho prerokovaním v zastupiteľstve samosprávneho kraja. Ďalej v súlade s ustanovením § 9 ods. 3 citovaného zákona bol v stanovenej lehote 15 dní pred prerokovaním v zastupiteľstve samosprávneho kraja verejne sprístupnený, a to vyvesením na úradnej tabuli, ako aj zverejnením na webovom sídle Trenčianskeho samosprávneho kraja. Návrh Rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2023-2025 bol zároveň prerokovaný vo všetkých komisiách zriadených pri zastupiteľstve samosprávneho kraja.